

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ในปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสารและวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า รวดเร็วทันสมัย ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนความมั่นคงของประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับความรู้ลึกลับนักคิดของคนไทยในชาติให้มีความตระหนักในด้านความรู้ ความเข้าใจ และพร้อมที่จะเผชิญหน้ากับสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินอยู่หรืออาจแปรผันไปในอนาคต โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีคุณธรรม จริยธรรม ทักษะ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตลอดจนทักษะที่กว้างไกล และสามารถนำความรู้ วิทยาการสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับพื้นฐานทางสังคมไทยได้อย่างหลากหลายและเหมาะสม ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530-2534 ได้มองเห็นความสำคัญของการศึกษาในอันที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม ที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ มยุรี จารุปาน (2532 : 2) ที่กล่าวว่า การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ในฐานะที่มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อผลิตบุคลากรสาขาต่าง ๆ ให้มีคุณสมบัติตามความต้องการของหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นการตอบสนองการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ยังฝึกให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้และทักษะ สามารถนำไปสู่การปรับตัวให้เข้ากับสังคมและการดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่มีปัญหาต่อสังคม ดังนั้น รัฐจึงจัดการศึกษาเพื่อให้เยาวชนได้มีโอกาสพัฒนาคุณสมบัติเหล่านั้น

กรมสามัญศึกษา เป็นหน่วยงานหนึ่งในกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยรับช่วงต่อจากระดับประถมศึกษา เพื่อส่งต่อไปยังระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งผลิตกำลังคนระดับกลางที่มีความสำคัญยิ่ง (พนม พงศ์ไพบูลย์,

2532 : 14) ซึ่ง โกวิท วรพิพัฒน์ (2532 : บทนำ) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญในเรื่องนี้ว่า การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิต นโยบายแผนงาน และการดำเนินการตามแผนการศึกษาแห่งชาติ จะต้องสัมพันธ์สอดคล้อง สนับสนุนกับการจัดการศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ ในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ส่วน บรรจง ชูสกุลชาติ (2532 : 55) กล่าวว่า การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มีเป้าหมายหลักต้องการให้ผู้เรียนรู้จักตนเองในด้านความสนใจ ความถนัด และความสามารถในด้านต่าง ๆ อันจะเป็นแนวทางพัฒนาไปสู่งานอาชีพสุจริตและอิสระตามความถนัด รวมไปถึงความต้องการของสังคม สำหรับการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2532 : 7-8) รายงานว่า การศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา มีอัตราเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8.8 ในปี 2521 เป็นร้อยละ 11.3 และ 16.4 ในปี 2525 และ 2530 ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาถึงอัตราการเรียนต่อแล้วค่อนข้างต่ำ โดยในปี 2530 อัตราการเรียนต่อของนักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาภาคบังคับ มีเพียงร้อยละ 37.8 เท่านั้น จึงมีการดำเนินงานทุกวิถีทางเพื่อสนองต่อนโยบายระดับมัธยมศึกษา ข้อที่ 1 ที่ระบุว่า "เร่งขยายมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อยกระดับการศึกษาของประชากรให้สูงขึ้น ทั้งความเสมอภาคในโอกาสเข้าศึกษาและเน้นการขยายบริการในพื้นที่ ที่มีอัตราการเรียนต่อต่ำเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งของการจัดการศึกษาระดับนี้ นอกเหนือจากปัญหาการกระจายทรัพยากรทางการศึกษา คุณภาพของการศึกษา และประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2531 : 1)

สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคใต้ ประกอบด้วยโรงเรียนมัธยมศึกษาใน 14 จังหวัด โดยแบ่งเป็นเขตการศึกษา 2, 3 และ 4 ดังนี้ เขตการศึกษา 2 ได้แก่ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ยกเว้นจังหวัดปัตตานี เขตการศึกษา 3 ได้แก่ จังหวัดที่ตั้งอยู่ทางด้านฝั่งตะวันออกของอ่าวไทยคือ จังหวัดสงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และชุมพร ส่วนเขตการศึกษา 4 ได้แก่ จังหวัดที่ตั้งอยู่ทางด้านฝั่งตะวันตกของทะเลอันดามัน คือ จังหวัดตรัง กระบี่ ภูเก็ต พังงา และระนอง จากการศึกษาพบว่า เทศชายมีอัตราส่วน

ผู้อ่านออกเขียนได้ และมีระดับการศึกษาโดยทั่วไปสูงกว่าภาคหญิง จังหวัดที่มีอัตราส่วน
 ของประชากรอ่านออกเขียนได้ต่ำที่สุด คือ จังหวัดนครราชสีมา ส่วนจังหวัดที่มีอัตราส่วน
 ของประชากรสำเร็จการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษามากที่สุด คือ จังหวัดภูเก็ต และ
 น้อยที่สุด คือ จังหวัดกระบี่ (มนัส ชัยสวัสดิ์ และคณะ, 2530 : 3-95) ทางด้าน
 การบริหารการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคใต้ ก็ประสบปัญหาเรื่องคุณภาพการ
 ศึกษา ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของการบริหารการศึกษา กล่าวคือ จากรายงานการประเมิน
 คุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2532 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในภาควิชาสามัญ 7 ราย
 วิชา ได้แก่ วิชาภาษาไทย สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ สุขศึกษา
 และศิลปะศึกษา ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ทั่วประเทศ
 (National Norm) มีดังนี้ เขตการศึกษา 2 วิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนมาตรฐานสูงกว่า
 เกณฑ์เพียงวิชาเดียว นอกจากนั้น ทุกรายวิชาต่ำกว่าเกณฑ์ทั่วประเทศ เขตการศึกษา 3
 เป็นเขตการศึกษาที่มีคะแนนมาตรฐานสูงกว่าเกณฑ์ทั่วประเทศทุกรายวิชา ยกเว้นวิชาสุขศึกษา
 เขตการศึกษา 4 มีคะแนนมาตรฐานสูงกว่าเกณฑ์ทั่วประเทศทุกรายวิชา ยกเว้นวิชาสุขศึกษา
 และศิลปะศึกษา จากผลการประเมินดังกล่าว ทำให้นักเรียนในเขตการศึกษา 2 ถูกมองว่า
 เสียเปรียบกว่านักเรียนทั่ว ๆ ไปในเขตการศึกษาอื่น ๆ เนื่องมาจากสภาพแวดล้อม ภาษา
 และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เพราะกว่านักเรียนจะเข้าใจสิ่งที่ครูผู้สอนพูด ต้องใช้เวลาในการ
 ตีความ เป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันเสียก่อน (ศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 2, 2533 : 4-6)

จากรายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาดังกล่าว จะเห็นว่าเขตการศึกษา 2
 เป็นเขตที่มีคุณภาพทางการศึกษายังไม่น่าพอใจ เมื่อเปรียบเทียบกับเขตการศึกษาอื่น ๆ ที่จัด
 การศึกษาในภาคใต้ เนื่องมาจากประชากรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 76.39 นับถือศาสนา
 อิสลาม อีกทั้งยังมีขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม คล้ายคลึงประเทศมาเลเซียซึ่ง
 อยู่ใกล้เคียง สื่อสารโดยใช้ภาษามลายูท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน ทำให้มีปัญหาในการ
 ใช้ภาษาไทยเป็นสื่อในด้านการศึกษา (สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2, 2532 : 1-2)
 นอกจากนั้น อัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของ
 โรงเรียนรัฐบาลมีเพียงร้อยละ 33 เท่านั้น ที่เหลืออีกร้อยละ 20 ของนักเรียนที่ศึกษาต่อจะ
 เข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งผู้ปกครองให้ความนิยมมากกว่า จนจำนวน

นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ โดยเฉพาะโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กมีนักเรียนลดลงเรื่อย ๆ แม้แต่โรงเรียนขนาดใหญ่อัตราส่วนของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธก็กับนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามมีประมาณ 88 : 12 เท่านั้น ซึ่งเขตการศึกษาอื่น ๆ ในภาคใต้ไม่ว่าจะเป็นเขต 3 หรือ 4 ไม่มีปัญหาดังกล่าวเลย (สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2, 2533 : 4) ดังนั้น หากแรงจูงใจให้นักเรียนในเขตการศึกษา 2 ได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาของรัฐบาลเพิ่มมากขึ้น และจัดการศึกษาในระดับนี้ให้ประสบผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพสูงสุด สามารถผลิตประชากรที่มีคุณภาพและคุณค่าออกมาใช้สังคมโดยส่วนรวมได้ ประชาชนส่วนใหญ่ก็จะเห็นความสำคัญและสนับสนุนการศึกษาเพิ่มมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งมีผลทำให้การพัฒนาประเทศในทุกสาขาอาชีพ มีความเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญในที่สุด จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมาก และให้ความสนใจต่อการแก้ปัญหาการศึกษาอย่างแท้จริง

บุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุดและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของการศึกษาทุกระดับ ก็คือ "ผู้บริหารการศึกษา" ดังนั้น ผู้บริหารการศึกษาจะต้องมีคุณลักษณะ หลักการ และวิธีการ ตลอดจนกระบวนการในการบริหารงานตามภารกิจด้านต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดของการศึกษา เกี่ยวกับเรื่องนี้ ภิญญู สาธิต (2532 : 3) ได้ให้ทัศนะว่า ผู้บริหารการศึกษา นำการศึกษามาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยพิจารณาจากระบบการศึกษาและวิธีการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ว่า มีคุณภาพและศักยภาพดีหรือไม่เพียงใด ถ้าเครื่องมือดังกล่าวมีคุณภาพ ศักยภาพ ไม่เหมาะสม จะต้องปรับปรุงเครื่องมือหรือระบบการศึกษา วิธีจัดการศึกษาและกระบวนการทางการศึกษา เป็นอันดับแรก ส่วน สนั่น อินทรประเสริฐ (2530 : 4) ได้ให้แนวคิดสำหรับผู้บริหารในฐานะผู้นำว่า ผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะองค์การของรัฐ เอกชน หรือองค์กรเพื่อสาธารณประโยชน์เพราะผู้นำเป็นจุดดวงประทีปของหน่วยงาน เป็นจุดรวมแห่งพลังของสมาชิกในองค์การ ดังนั้น ผู้บริหารจึงเสมือนหลักชัยในการทำงาน โดยเฉพาะต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และต่อผลงานโดยส่วนรวม ถ้าผู้บริหารนั้นเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ

คุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะดังกล่าวของผู้บริหาร มีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับปริมาณ คุณภาพ และคุณค่าขององค์การ ที่มีผลสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผล (Effectiveness) และประสิทธิภาพ (Efficiency) ของการปฏิบัติในหน่วยงานนั้น ๆ เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ลีรี เทศประสิทธิ์ (2529 : 33) ได้กล่าวถึงความสำคัญของผู้บริหารการศึกษาที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะใน 3 ด้าน คือ ด้านกระบวนการการบริหาร (Administrative Process) ด้านงานบริหารตามภารกิจ (Task) และด้านเทคนิค (Technique)

สำหรับงานบริหารตามภารกิจนั้น เจริญผล สุวรรณโชติ (2529 : 1-2) ได้กล่าวถึงปัจจัยในการบริหารงาน ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานบริหารทั่วไปได้นำมาใช้ โดยถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการบริหาร และเป็นตัวการที่ทำให้เกิดผลจากการบริหารงานคือ เรื่องของเวลา (Timing) ที่อยู่นอกเหนือจากปัจจัยในการบริหาร อันได้แก่ กำลังคน วัสดุอุปกรณ์งบประมาณ การจัดการ และการตลาด ส่วนผลที่เกิดจากเวลามีดังต่อไปนี้

1. ประสิทธิภาพของผลผลิต เวลาเป็นเครื่องกำหนดการปฏิบัติงานในสถานศึกษาทุกแห่ง โดยใช้เวลาเป็นตัวหลัก เพื่อกำหนดจำนวนวันที่ทำการเรียนการสอนในแต่ละปีการศึกษา หาก "เวลา" ที่กำหนดน้อยลง ประสิทธิภาพที่ได้รับก็จะด้อยลงตามไปด้วย
2. ปริมาณของผลผลิต เกี่ยวข้องกับเวลาในลักษณะที่การใช้เวลามาก ปริมาณของการผลิตก็จะมากด้วย เช่น ถ้าใช้เวลา 1 ชั่วโมงอย่างเต็มที่ สามารถผลิตผลงานต่าง ๆ ออกมาเป็นจำนวนมาก ถ้าใช้เวลาเพียง 10-20 นาที ก็จะได้ผลงานน้อย เป็นต้น

ดังนั้น เวลา จึงเป็นทรัพยากรทางการบริหารที่มีความสำคัญ เมื่อเทียบกับทรัพยากรในการบริหารอื่น ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่ง ไสภณ พวงสุวรรณ และคณะ (2529 : 60) กล่าวไว้ว่า เวลา เป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุดสำหรับผู้บริหารการศึกษาที่จะต้องรู้จักใช้หรือบริหารเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพราะเวลามีแต่จะหมดไป ไม่สามารถหามาเพิ่มเติมได้เหมือนกับทรัพยากรทางการบริหารอื่น ๆ ดังนั้น ทักษะการใช้เวลาหรือการบริหารเวลา จึงเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่สำคัญที่สุดต่อความสำเร็จในการทำงาน ผู้บริหารการศึกษาที่ตระหนักถึงการบริหารเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมมีผลงานที่มีปริมาณ

และคุณภาพที่เหนือกว่าผู้บริหารการศึกษาที่ไม่เห็นคุณค่าความสำคัญของเวลา ส่วนจอร์จพีทรี พูลท์ตัน (2530 : 92) ให้ทัศนะเกี่ยวกับเวลาว่า เวลาแต่ละนาทีเป็นสิ่งมีค่า เวลาในแต่ละวันจะหมดไป ชีวิตในช่วงของการทำงานจึงเป็นโอกาสที่ดีที่สุด เพื่อแสดงความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ ให้ได้มาซึ่งชื่อเสียง และที่สำคัญที่สุดคือ ความสำเร็จในการทำงาน อันจะนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เมธี ปิรันธนานนท์ (2527 : 10) ที่ว่า "เวลา" เป็นวัตถุดิบที่ใช้ป้อน (Input) เข้าไปในกระบวนการสร้างและการดำรงชีวิตของมนุษย์ด้วยการใช้วิธีการต่าง ๆ (Process) เพื่อผลที่ได้รับ (Output) ที่ถือเป็นผลขั้นปลาย (End) ก็คือ ความสุขที่มนุษย์ทุกคนใฝ่หา ด้วยเหตุนี้การศึกษาวิธีการจัดเวลาให้กับชีวิตจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก เพื่อที่จะทำงานโดยใช้เวลาน้อยที่สุด แต่ได้รับผลมากที่สุด ซึ่งหมายถึง ประสิทธิภาพของการทำงานนั่นเอง

ถ้าพิจารณา เวลา ในแต่ละวัน คนมีเวลา 24 ชั่วโมงเท่ากันหมด แต่บางคนสามารถทำงานได้มากกว่าบุคคลอื่น ซึ่งเป็นความสามารถในการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ นอกจากจะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตแล้ว ยังมีผลต่อสุขภาพและจิตใจอีกด้วย ดังนั้นจึงควรแสวงหาวิธีการที่จะประหยัดเวลาและใช้เวลาทุกวินาทีอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด (นวนิตย์ อินทราณะ, 2532 : 11) ผู้บริหารการศึกษาที่มีภาระอยู่กับงาน จนไม่มีเวลาหรือหาเวลาให้กับตนเอง ครบครัน และสังคมได้เลี่ยน ย่อมไม่ใช่ผู้บริหารที่ดี ทั้งนี้เพราะไม่สามารถบริหารเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง (ธนู กุลชล, 2531 : 20) เวลาจึงเป็นปัจจัยสำคัญของผู้บริหารการศึกษาในการสร้างผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งต้องอาศัยความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเวลาของการลงมือปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง ดังที่ แมกเคนซี (Mackenzie, 1972 : 130) ได้ศึกษาและทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้เวลาในการบริหาร และเวลาในการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้บริหารที่มีตำแหน่งสูงขึ้นไปเท่าใด ก็จะใช้เวลาในการบริหารมากขึ้นเท่านั้น และใช้เวลาในการปฏิบัติงานด้วยตนเองลดลง โดยการมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงานไปปฏิบัติมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการใช้เวลาของหัวหน้างานและผู้บริหาร ดังที่ สนั่น อินทรประเสริฐ (2530 : 9) ได้เสนอแนะดังต่อไปนี้

ผู้บริหารระดับสูง (ปลัดกระทรวง) เวลาบริหารงาน 90% เวลาปฏิบัติงาน 10%

ผู้บริหารระดับสูง (อธิบดี รองอธิบดี) เวลาบริหารงาน 70% เวลาปฏิบัติงาน 30%

ผู้บริหารระดับกลาง (ผู้อำนวยการกอง) เวลาบริหารงาน 50% เวลาปฏิบัติ
งาน 50%

ผู้บริหารระดับต้น (หัวหน้าฝ่าย หัวหน้างาน ฯลฯ) เวลาบริหารงาน 30%
และปฏิบัติงาน 70%

จากการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการบริหาร
งานต่าง ๆ โดยการรวบรวมจากเอกสาร งานวิจัย และการประชุมระดมความคิด สรุป
ได้ว่า ผู้บริหารการศึกษาใช้เวลาบริหารงานทั้ง 6 งาน ในเวลาการทำงานสัปดาห์ละ 35
ชั่วโมง แยกตามขนาดโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,
2529 : 9) ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 เวลาที่ใช้ในการบริหารแยกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน งานบริหารโรงเรียน	เวลาที่ใช้บริหารในรอบสัปดาห์ (35 ชั่วโมง)		
	ใหญ่มาก/ใหญ่	กลาง	เล็ก/เล็กมาก
วิชาการ	12	12	13
กิจการนักเรียน	6	6	6
บุคลากร	6	6	5
ธุรการและการเงิน	5	5	4
อาคารสถานที่	4	3	3
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	2	3	4
รวม	35	35	35

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2529 : 9

จากตาราง แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรใช้เวลาและให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับแรก และรองลงมาคือ การบริหารงานกิจกรรมนักเรียน และงานบุคลากร ใช้เวลาเท่ากันในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กการใช้เวลาในงานบุคลากรน้อยกว่า นอกจากนั้น เป็นงานธุรการและการเงิน อาคารสถานที่ และความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งสำคัญรองลงมาตามลำดับ ยกเว้นโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งการบริหารงานอาคารสถานที่ใช้เวลาน้อยที่สุด

นอกจากนี้ ยังมีผลการวิจัยของ บริดเดล (Briddell, 1986 : 4245-A) เรื่อง "ผลของโปรแกรมการฝึกอบรมการบริหารเวลา ที่ส่งผลต่อระดับความเครียดและรูปแบบพฤติกรรมของผู้บริหาร ในมหาวิทยาลัยรัฐฟลอริดา" ผลของการวิจัยได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารเวลาที่มีประสิทธิภาพนั้น จะส่งผลให้ผู้บริหารมีระดับความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานสูงมาก ทำให้ผู้บริหารลดความเครียดเกี่ยวกับภาระงานที่ปฏิบัติ และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เหมาะสมได้ดียิ่งขึ้น ส่วนงานวิจัยของ กิบสัน (Gibson, 1986 : 1947-A) เรื่อง "ภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ประสบความสำเร็จ" ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ประสบความสำเร็จ ได้ใช้เวลาในการปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบโดยเฉลี่ยประมาณ 45 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และใช้เวลาพิเศษปฏิบัติงานในเวลากลางคืนประมาณ 8 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่วนงานที่ต้องใช้เวลามากคือ งานการจัดองค์การ ซึ่งใช้เวลามากกว่างานที่เป็นผู้นำในการสอน

จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารการศึกษาเป็นกุญแจดอกสำคัญยิ่งในการพัฒนาการศึกษา และนำการจัดการศึกษาไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยการใช้ศาสตร์และศิลป์ของการบริหารเพื่อที่จะดึงเอาทรัพยากรทางการบริหารที่มีอยู่ อันได้แก่ คน วัสดุอุปกรณ์ เงิน การจัดการ และเวลา มาใช้ในการบริหารการศึกษาตามภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบของผู้บริหาร คือ งานการบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการ และงานโรงเรียนกับชุมชน วงการบริหารการศึกษาในปัจจุบัน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของเวลามากยิ่งขึ้น เนื่องจากเวลาเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการทำงานทุกประเภท การประกอบกิจกรรมใด ๆ ก็ตามจำเป็นต้องอาศัยเวลาทั้งสิ้น เวลาเป็นทรัพยากรที่แตกต่างจากทรัพยากรทางการบริหารอื่น ๆ คือ เมื่อเวลาผ่านไปก็ผ่านไปแล้ว ไม่สามารถนำมาใช้ได้อีก

หรือหาสิ่งอื่นใดมาชดเชยได้ ธรรมชาติใช้เวลาแก่ทุกคนเท่าเทียมกันหมด แต่การใช้เวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขึ้นอยู่กับการควบคุมตนเอง ดังนั้น ผู้บริหารการศึกษาที่เห็นความสำคัญของเวลา และใช้เวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพตามไปด้วย ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 : 15) กล่าวว่า การบริหารที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง การใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด รวมทั้งใช้น้อยที่สุดด้วย แต่งานบรรลุเป้าหมายและมีคุณภาพสูงสุด สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษาที่ดีต้องรู้จักบริหารเวลาให้เกิดประโยชน์มากที่สุด บริหารตนเองให้เข้ากับเวลา รวมถึงสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเวลา โดยยึดหลักว่า ควรใช้เวลาให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แต่ควรได้รับผลประโยชน์สูงสุดด้วยการจัดเตรียมงานประจำวัน วิเคราะห์งานและแล้วปรับปรุงเวลาการทำงานที่เหมาะสม ตลอดจนตระหนักถึงคุณค่าของเวลาอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารเวลา และประสิทธิภาพการบริหารงานตามภารกิจด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 ตามทัศนะของผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน โดยการศึกษาเปรียบเทียบ และศึกษาปัญหาที่ทำให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจของการบริหารเวลา และประสิทธิภาพของการบริหารงานด้านต่าง ๆ เพื่อต้องการทราบว่า ผู้บริหารในโรงเรียนดังกล่าวให้ความสำคัญของการบริหารเวลา และมีประสิทธิภาพในด้านงานบริหารโรงเรียนมากน้อยเพียงใด ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยเน้นการบริหารงานในโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนและคู่มือการประเมินมาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2532

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากความเป็นมาของปัญหาและปัญหาที่กล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารเวลา และประสิทธิภาพการบริหารงานตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 ตามทัศนะของผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน ซึ่งภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 6 งานคือ งานการบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการ และงานโรงเรียนกับชุมชน โดยกำหนด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปริมาณการใช้เวลาการบริหารงานตามภารกิจ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับของประสิทธิภาพการบริหารงานตามภารกิจ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน
3. เพื่อเปรียบเทียบปริมาณการใช้เวลาของผู้บริหารที่มีขนาดโรงเรียนแตกต่างกันในการบริหารงานตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
4. เพื่อเปรียบเทียบปริมาณการใช้เวลาของผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน ในการบริหารงานตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
5. เพื่อเปรียบเทียบปริมาณการใช้เวลาของผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน ในการบริหารงานตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
6. เพื่อเปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน ที่มีขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน ตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
7. เพื่อเปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน ที่มีวุฒิทางการศึกษาแตกต่างกัน ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน ตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
8. เพื่อเปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน ตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
9. เพื่อหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการใช้เวลาในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
10. เพื่อหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการใช้เวลาด้านต่าง ๆ กับประสิทธิภาพการบริหารงานด้านต่าง ๆ ตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
11. เพื่อหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของประสิทธิภาพการบริหารงานด้านต่าง ๆ ตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน
12. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางปรับปรุงการบริหารเวลา และประสิทธิภาพการบริหารงาน ตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ใช้เวลาในการบริหารงานตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านงานการบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการ และงานโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน ใช้เวลาในการบริหารงานตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านงานการบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการ และงานโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกัน
3. ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน ใช้เวลาในการบริหารงานตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านงานการบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการ และงานโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกัน
4. ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีทัศนคติต่อประสิทธิภาพการบริหารงานตามภารกิจ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านงานการบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการ และงานโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกัน
5. ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อประสิทธิภาพการบริหารงานตามภารกิจ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านงานการบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการ และงานโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกัน
6. ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีทัศนคติต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน ตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านงานการบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการ และงานโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกัน
7. การใช้เวลาในการบริหารงานตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านงานการบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการ และงานโรงเรียนกับชุมชน มีความสัมพันธ์กัน

8. การใช้เวลากับประสิทธิภาพการบริหารงานด้านต่าง ๆ ตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านงานการบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการ และงานโรงเรียนกับชุมชน มีความสัมพันธ์กัน

9. ประสิทธิภาพการบริหารงานตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร และอาจารย์ผู้สอน ด้านงานการบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการ และงานโรงเรียนกับชุมชน มีความสัมพันธ์กัน

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ผลของการวิจัยในครั้งนี้ มีความสำคัญและประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 ได้ทราบถึงปริมาณการใช้เวลาและระดับประสิทธิภาพการบริหารงานตามภารกิจ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการบริหารเวลา เพื่อนำไปปรับปรุงการบริหารงานในโรงเรียนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
2. ใช้เพื่อวางแผนการปฏิบัติงานตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 ให้เกิดประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
3. เป็นแนวทางให้หน่วยงานระดับสูง เห็นความสำคัญในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 ให้มีคุณภาพสูงยิ่งขึ้น
4. เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีขอบเขตดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา
การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาและเปรียบเทียบปริมาณการใช้เวลาและระดับ -

ประสิทธิภาพการบริหารงานตามภารกิจ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 ตามทัศนะของผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน โดยเน้นการบริหารงานตามภารกิจของผู้บริหาร ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2532 ซึ่งประกอบด้วย งานการบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการ และงานโรงเรียนกับชุมชน รวม 6 ด้าน

2. กลุ่มตัวอย่างและตัวแปร

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นอาจารย์ผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 2 ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากร 2,047 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 335 คน ส่วนผู้บริหารใช้ประชากรทั้งหมดในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 2 จำนวน 50 คน

2.2 ตัวแปร

2.2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.2.1.1 ขนาดของโรงเรียน จำแนกเป็น 3 ขนาดคือ โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

2.2.1.2 วุฒិทางการศึกษาของผู้บริหารการศึกษา มี 2 ระดับคือ ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า ส่วนอาจารย์ผู้สอนมี 3 ระดับคือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า สำหรับระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ไม่ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ ในส่วนที่มีการเปรียบเทียบเกี่ยวกับวุฒิทางการศึกษา

2.2.1.3 ประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารการศึกษา จำแนกเป็น 2 ระดับคือ ต่ำกว่า 10 ปี และสูงกว่า 10 ปี

2.2.1.4 ประสบการณ์ในตำแหน่งอาจารย์ผู้สอน จำแนกเป็น 2 ระดับคือ ต่ำกว่า 10 ปี และสูงกว่า 10 ปี

2.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทัศนะของผู้บริหารการศึกษาและอาจารย์ผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 ที่มีต่อการบริหารเวลาและประสิทธิภาพการบริหารงานตามภารกิจ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 ด้านงานการบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการ และงานโรงเรียนกับชุมชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์สำหรับการวิจัย มีดังต่อไปนี้

1. การบริหารเวลาในการบริหารงาน หมายถึง เวลาที่ผู้บริหารใช้ในการปฏิบัติงาน คิดเป็นรายชั่วโมงตามเวลาปฏิบัติงานโรงเรียน ตั้งแต่เวลา 08.30 - 16.30 น. จำนวน 8 ชั่วโมงต่อวัน หรือ 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือใช้เวลาปฏิบัติงานโรงเรียนมากกว่า 40 ชั่วโมง ในงานบริหารโรงเรียนด้านต่าง ๆ 6 ด้านคือ ด้านงานการบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการ และงานโรงเรียนกับชุมชน โดยแบ่งเป็นชั่วโมงและนาที
2. ประสิทธิภาพการบริหารงาน หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานเพื่อบริหารงานตามภารกิจของผู้บริหารให้ได้รับผลสำเร็จในด้านต่าง ๆ 6 ด้าน คือ ด้านงานการบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการ และงานโรงเรียนกับชุมชน โดยคำนึงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อย คล่องตัว ประหยัด รวดเร็ว และถูกต้อง แบ่งเป็น 5 ระดับคือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสม ไม่เหมาะสม ไม่เหมาะสมที่สุด
3. งานบริหารโรงเรียน หมายถึง การบริหารงานตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 ซึ่งแบ่งออกเป็นงานด้านต่าง ๆ (กรมสามัญศึกษา, 2532 : 1) คือ
 - 3.1 งานการบริหารทั่วไป หมายถึง การดำเนินงานด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดองค์การ การจัดระบบสารสนเทศ และแผนปฏิบัติการของโรงเรียน การบริหารงานบุคคล การบริหารการเงิน การบริหารอาคารสถานที่ การสื่อสารคมนาคม และการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนถึงการประเมินผลงานบริหารทั่วไป
 - 3.2 งานธุรการ หมายถึง การดำเนินงานด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการวางแผนงานธุรการ การบริหารงานธุรการ การบริหารงานสารบรรณ การบริหารงานการเงินและการบัญชี การบริหารงานพัสดุ การบริหารงานทะเบียนและสถิติข้าราชการครูและลูกจ้าง ตลอดจนการประเมินผลงานธุรการ
 - 3.3 งานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการ

วางแผนงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการ การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลการเรียน และงานทะเบียนนักเรียน ตลอดจนการประเมินผลงานวิชาการ

3.4 งานปกครองนักเรียน หมายถึง การดำเนินงานด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการวางแผนงานปกครองนักเรียน การบริหารงานปกครองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ตลอดจนการประเมินผลงานปกครองนักเรียน

3.5 งานบริการ หมายถึง การดำเนินงานด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการวางแผนงานบริการ การจัดบริการน้ำดื่ม น้ำใช้ การจัดบริการโภชนาการ การจัดบริการสุขภาพอนามัย การจัดบริการห้องสมุด การจัดบริการใส่ตลับคูปกรณ์ การจัดบริการแนะแนว ตลอดจนการประเมินผลงานบริการ

3.6 งานโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การดำเนินงานด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน การให้บริการชุมชน การเป็นผู้นำและให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน การได้รับความสนับสนุนจากชุมชน ตลอดจนการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

4. ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง ผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ หัวหน้าสถานศึกษา หรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตการศึกษา 2 ปีการศึกษา 2533

5. อาจารย์ผู้สอน หมายถึง อาจารย์ผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ หรือควบคุมดูแลการปฏิบัติกิจกรรมในรายวิชาต่าง ๆ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 ปีการศึกษา 2533 ซึ่งไม่ได้มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนตามข้อ 4

6. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 - ม.3) และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 - ม.6) หรือจัดการศึกษาในระดับหนึ่งระดับใดที่กล่าวมาแล้ว สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวง

ศึกษาธิการ ในเขตการศึกษา 2

7. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ลักษณะของโรงเรียนในด้านการกำหนดจำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ซึ่งกรมสามัญศึกษา (2532 : 1) ได้กำหนดไว้ 4 ขนาดคือ ขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก การวิจัยครั้งนี้ ได้รวมขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษเป็นกลุ่มเดียวกัน จึงจัดได้เพียง 3 ขนาดคือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

7.1 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวนตั้งแต่ 1,500 - 2,499 คน และได้รวมโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษเข้าด้วยกัน ซึ่งมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป

7.2 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวนตั้งแต่ 500 - 1,499 คน

7.3 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวนตั้งแต่ 1 - 499 คน

8. วุฒิต่างการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดที่ผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์ผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 2 ได้รับ จะเป็นวุฒิต่างการศึกษาหรือวุฒิต่างอื่นใดก็ตาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า

9. ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารการศึกษา จำแนกเป็น 2 ระดับคือ ต่ำกว่า 10 ปี และสูงกว่า 10 ปี และประสบการณ์ในตำแหน่งอาจารย์ผู้สอนแบ่งเป็น 2 ระดับคือ ต่ำกว่า 10 ปี และสูงกว่า 10 ปี

10. ทักษะ หมายถึง ความรู้ลึกหรือความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์ผู้สอน ที่มีต่อการบริหารเวลาและประสิทธิภาพการบริหารงาน ตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2

11. เขตการศึกษา 2 หมายถึง เขตที่รวมเอาหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งแบ่งตามสภาพภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมและสภาพทางการศึกษา ครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่

จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

12. สหสัมพันธ์ หมายถึง ธรรมชาติที่บอกทิศทางและระดับของความสัมพันธ์
ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ